

skulde det være forniøjet; men, ligesom vi Andre maae finde os i, at Tidernes Magt er stor, saaledes maa ogsaa det ærede Ministerium finde sig deri, og derfor maa det engang komme til en Afgjørelse, og det paa en saadan Maade, hvorpaa den kan finde Sted, thi det er umuligt at afgjøre det saaledes, at Stiftelsen faaer Alt, hvad der muligviis i Tidernes Løb kunde komme Mere ud deraf; det kan ikke skee, det er urimeligt, og Forordningen vilde være mere end det meest absolute Konfens, om det nogensinde kunde have været den Tanke, som var lagt deri. Nei, hvad der ligger deri, er saatydeligt fremsat, at det er ganske ubegribeligt, at det kan misforstaaes; men det er en mærk værdig Kjendsgjerning, at Regjeringen i en Række af Aar, nu snart 100, har kunnet sidde Loven overhørig, og det viser kun, at de, som skulde have bøiet sig for Loven, have havt en langt større Magt end de, som under den skulde finde Retfærdighed. Det er vanskeligt at finde Retfærdighed under Loven, fordi de, som gaveden, ikke selv kunne haandhæve den, og nu viser man daglig, at man fortryder at være kommen saavidt, at dette kan paatales; det er, som sagt, vanskeligt at finde Retfærdighed, og det er farligt, at den ikke kan findes; men jo farligere Stillingen er i saa Henseende, jo mere maa man forsøge, om ikke de fra Absolutismen udgaaende bestaaende Love dog kunne faae Haandhævelse i den constitutionelle Tid.

Justitsministeren: Hvad angaaer den ærede Talers sidste Udtalelse, at Loven ikke har virket, da maa jeg bestemt modsigge dette, og jeg kan ikke anføre noget bedre Exempel her paa end netop den Stiftelse, her er under Om tale; thi da Forordningen af 1769 udkom, havde denne Stiftelse endnu mellem 420 og 430 Tdr. Hartkorn Bøndergods, medens dens Hartkorn for Dieblisset kun er 62 Tdr., hvilket altsaa viser, at Loven netop har virket paa denne Stiftelse. Det Samme har været Tilfældet med alle andre lignende Stiftelser. Vil man undersøge, hvad Hartkorn disse Stiftelser havde 1769, og hvad Hartkorn de nu have, er jeg ganske overbevist om, man vil see, at over $\frac{2}{10}$ af Bøndergodset er folgt. Naar den ærede

Taler ytrer sig, som om han antog, at det her omtalte Gaardsalg ikke var kommet i Tiden, saa forholder det sig ikke saaledes, thi Manden har kjøbt Gaarden for en Kjøbesum af 9,500 Rd. og en Arveskifteafgift af 3 Tdr Byg pr. Td. Hartkorn; Handelen er endelig affuttet, saavidt jeg erindrer, i Mai Maaned d. A., hvilket viser, mener jeg, at Kjøbesummen ikke kan have været aldeles uantagelig, da Manden vel ellers ikke vilde have indladt sig derpaa. Naar den ærede Taler yttrede sin Misbilligelse over, at Ministeriet ikke har hølet sig til den Værdi, som de ifølge Loven, som han udtrykte sig, udnævnte Taxationsmænd havde sat Gaarden til, saa maa jeg oplyse, at det ikke er i Kraft af nogen enkelt speciel Lov med Hensyn til Salg af det og det Bøndergods, at Taxationsmændene udnævnes; Udnævnelsen skeer ifølge de almindelige Lovbestemmelser. Det er en almindelig Taxationsforretning, der her er foretagen, og en saadan har slet ingen bindende Kraft; den optages kun til Veiledning for Ministeriet. Det forekommer mig nu ganske naturligt, at de Mænd, der have med Stiftelsen at gjøre, naar de indsende en saadan Taxationsforretning og finde den for lav, udtale sig derom, ja, det er endog deres Pligt; her er slet ikke Tale om skjulte Erklæring; Erklæringen er fra Inspectionen, der ikke, som den ærede Taler mener, er Regjeringen, men den locale Bestyrelse, og naar den og Stiftsøvrigheden indsende en Taxationsforretning over en af Stiftelsens Gaarde, og de finde den for lav, er det, som sagt, deres uafviselige Pligt at gjøre Ministeriet opmærksom derpaa, og ved at tage Hensyn dertil tager Ministeriet ikke Hensyn til nogen hemmelig Erklæring, men kun til Indberetninger fra Embedsmænd, forterende under selve Ministeriet. Det er vitterligt nok, at en Taxationsforretning kan optages paa forskjellige Maader. Jeg veed ikke, hvem der har været Taxationsmænd med Hensyn til denne Gaard, og jeg veed altsaa heller ikke, om det t. Ex. kan have været Mænd, der ønskede at staffe den daværende Fæster Gaarden til saa billig Priis som muligt; men, selv om det var Tilfældet, vilde jeg slet ikke lægge dem det til Last, og jeg betvivler heller ikke, at Taxationsforrets-